

Doc. GA24/LC24/REP/04/tr

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ PARLAMENTER ASAMBLESİ
YİRMİ DÖRDÜNCÜ GENEL KURUL TOPLANTISI
KEİPA HUKUKİ VE SİYASİ İŞLER KOMİSYONU

RAPOR*

**İSTİKRAR VE GÜVENLİĞİN BÖLGESEL BOYUTLARI –
KEİ BÖLGESİ’NİN PERSPEKTİFİ**

Raportör: Bayan Makbule ÇEÇO, KEİPA Hukuki ve Siyasi İşler Komisyonu
Başkan Yardımcısı, Arnavutluk

* Söz konusu metin 12 Ekim 2004 yılı tarihinde Bakü şehrinde yapılmış olan KEİPA Hukuki ve Siyasi İşler Komisyonu Yirmi Dördüncü toplantısı esnasında görüşülmüştür ve Kasım 2004 yılı tarihinde Antalya şehrinde yapılmış olan KEİPA Yirmi Dördüncü Genel Kurulu toplantısında kabul edilmiştir

I. GİRİŞ

1. Global tehlikelerin git gide arttığı bir dünyada istikrar ve güvenlik konuları son yıllarda oldukça fazla dikkat çeken konular haline gelmektedirler. İstikrarın korunması ve güvenlik problemlerinin çözülmesi ile ilgili faaliyetlerin koordine edilmesi çağdaş toplumun karşı karşıya geldiği esas mesele olmuştur. Bu gün güvenlik ve istikrar konusunda duyulan hayati önem taşıyan ihtiyaç gerek münferit ülkelerin ve gerek ise uluslar arası toplumun gündeminde olan ana öncelik olarak kabul edilmektedir.
2. İstikrarlı ve güvenilir muhit, kalkınma ve işbirliği için aranan en önemli şart teşkil etmektedir. Bu bağlamda Karadeniz Ekonomik İşbirliği, bölgesel işbirliği kanalı ile ortak çıkarların tespit edilmesi, ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacı ile kurulmuş olan bir teşkilat olarak kendi faaliyetlerinde Karadeniz bölgesinde güvenlik ve istikrarın tesis edilmesine kendi katkısının yollarını ve yöntemlerini ele almaktadır.
3. Karadeniz Ekonomik İşbirliği üye devletleri Dışişleri Bakanları Konseyi 25 Haziran 2004 yılı tarihinde İstanbul zirvesinde kabul ettiği Beyanında aşağıdaki ifadelere yer vermiştir: “ ... KEİ teşkilatı kendi çabalarını bölgesel güvenliğin korunması alanında odaklandırmak ve söz konusu çabaları düşmanlığın, kargaşaların, şiddetin, krizlerin, insan haklarının çiğnenmesinin ve özellikle uluslar arası terörizmin her türlü biçimlerinin ortadan kaldırılması ile ilgili olan daha geniş bir göreve yönlendirmek niyetinde olduğunu beyan eder ”.
4. 2 Nisan 2004 yılı tarihinde Arnavutluğun Durres şehrinde yapılmış olan KEİPA Hukuki ve Siyasi İşler Komisyonu toplantısında Karadeniz bölgesi çerçevesinde istikrar ve güvenliğin bölgesel boyutlarının problemlerini ele almaya ve ayrıca bu yönde gerek ulusal gerek ise uluslar arası seviyelerde harcanan çabaları analiz etmek ve araştırmak ile ilgili bir karar aldı.
5. Bununla ilgili olarak 13 – 14 Ekim 2004 yılı tarihleri arasında Bakü şehrinde yapılacak KEİPA Hukuki ve Siyasi İşler Komisyonu toplantısının ana gündem maddesi olarak “İstikrar ve güvenliğin bölgesel boyutu – KEİ bölgesi perspektifi” konusu tespit edilmiştir. Daha sonra ilgili konuda, Kasım 2004 yılı tarihinde Antalya şehrinde yapılacak Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi Yirmi Dördüncü Genel Kurul toplantısı esnasında ele alınmak üzere bir rapor ve tavsiyeler hazırlanacaktır.

II. İSTİKRAR VE GÜVENLİĞİN BÖLGESEL BOYUTU – KEİ BÖLGESİ PERSPEKTİFİ

KEİ bölgesine bakış

6. Avrupa ve Asya kavşağı üzerinde yer alan Karadeniz bölgesi, git gide artmakta olan jeopolitik öneme sahip bir eksen haline gelmektedir. Söz konusu bölge Kafkasya'nın, Hazar denizi etrafının, Doğu ve Güney-Doğu Avrupa dahil olmak

üzere değişik siyasi dinamik, iç çeşitlilik ve kargaşalara sahip olan geniş coğrafi yelpazede bulunan ülkeleri ihtiva etmektedir. Karadeniz bölgesi değişik bölgesel ve global oyuncuların ekonomik, siyasi ve stratejik çıkarlarının kesiştiği bir alandır.

7. Karadeniz bölgesine mevcut olan tehditler, problemler ve tehlikeler değişik karakter ve çok yönlü çapa sahiptirler. Söz konusu tehdit ve tehlikeler, değişik ulusal teşkilatlar tarafından sergilenmesi gereken çok yönlü yaklaşımlara ihtiyacı olan bir birine bağlı olan problemlerdir. Bazı durumlarda söz konusu tehdit ve tehlikelerin ortadan kaldırılması her devletin demokratik norm ve ilkeleri ve ayrıca anayasal kurallarına uygun olarak faaliyet gösteren hükümet, özel sektör ve vatandaş toplumu arasında yürütülen ortaklık sayesinde mümkün olabilir. Bölgesel güvenlik ile ilgili olan yeni tehditler, problemler ve diğer tehlikeler uluslar arası karaktere sahip olup çok taraflı düzeyde yapılacak işbirliğinin uygun çerçevelerini gerektirmektedirler.
8. Karadeniz bölgesine has olan istikrar ve güvenlik problemlerinin daha iyi anlaşılması için bu yöndeki muhtemel tehditlerin ne olduğu konusunda iyi bir araştırmanın yapılması zaruri olabilir. Bölgedeki tehditleri bir araya getirmiş olur isek, biz bu durumda her ülkede iç gelişme sonucu ortaya çıkan tehditleri; bölge ülkeleri arasındaki ilişkilerde oluşan problemlerden dolayı ortaya çıkan tehditleri; söz konusu bölge dışında ortaya çıkan tehditleri ayırt etme imkanına sahip olacağız. Söz konusu bölge için güvenlik açısından esas risk unsurları olarak nitelendirilebilen problemler şunlardır: tartışma konusu olan sınırlar, karmaşık milli ve etnik gruplar, mecburi göç, ekonomik durumun kötüleşmesi, otoriter rejim, kötü yönetim ve dış güçler tarafından çıkar alanları üzerinde denetim sağlamak için yürütülen rekabet.
9. İstikrar ve barış için iç kaynaklı tehditler arasında sosyal ve ekonomik kriz sonucu ortaya çıkmış olan karmaşık problemleri göstermek mümkündür. Ayrıca, işsizliğin artması, enflasyonun yüksek düzeye ulaşması, nüfusun büyük kesimlerinin fakirleşmesi, yolsuzluk, organize suç ve gayri yasal ticaret gibi faktörler bölgedeki mevcut rejimleri ve dengeyi sarsmakta olup istikrarsızlık kaynağı olmaktadır. Söz konusu problemlerin çözülmesi için dengeli bir iç sosyal – ekonomik politikaya ve uluslar arası toplum tarafından yapılması gereken etkin mali ve ekonomik yardıma ihtiyaç vardır.
10. İstikrar ve barış ile ilgili problemlerin diğer iç kaynakları bölge ülkelerindeki etnik ilişkilere bağlıdır. Karadeniz bölgesinde asırlar boyunca yan yana yaşayan halkların çok olması bir yandan kültürel zenginliğin kaynağı olarak, diğer yandan ise potansiyel sürtüşmelerin kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Karadeniz bölgesindeki bazı ülkelerde pek çok milli azınlık temsilcilerinin mevcut olması söz konusu azınlıklara bir takım hakların verilmesiyle, söz konusu azınlıkların yaşadıkları ve vatandaşları oldukları devlete ne derecede sadık olmaları ile ilgili problemleri ortaya koymaktadır. Bu tür problemler ile ilgili gösterilen her hangi bir tek taraflı yaklaşım kargaşalar için müsait ortamları ortaya çıkarmakta olup bölgedeki barış ve istikrar açısından gerçek tehlike arz etmektedir ve böyle bir gelişme sonucu geniş Avrupa alanı ve genel olarak tüm dünya istikrarına olumsuz etki yapmaktadır.
11. Bazı milli azınlıklar liderleri tarafından yürütülen bölücülük kanlı çatışmalara yol açmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Sovyet cumhuriyetlerinin çoğu etnik ve siyasi çatışmalara veya toprak iddiaları ile ilgili, milliyetçi, etnik ve dinsel anlaşmazlıklara maruz kaldı. Bu gün ortaya çıkmış olan gerginliğin çözülmesi

oldukça zor bir problem olarak gözükmektedir. Bunun da nedeni, pek çok anlaşmazlığın dondurulmuş olması ve arabuluculuk sürecinin her hangi bir sonuca varmaksızın uzayıp gitmesidir. Maalesef, böyle bir çıkmaz sokak yıllardır geçerliliğini korumaktadır ve durum her hangi bir değişikliğe uğramamaktadır. Karadeniz bölgesi halen potansiyel ve dondurulmuş çatışmalar ile karşı karşıya olmaktadır. Bununla ilgili olarak zamanında gereken çözümler bulunamaz ise söz konusu problemlerin hortlamasının gerçek tehlikesi mevcuttur.

12. İç istikrarsızlığın yanı sıra bölgedeki devletler arasında da anlaşmazlıkların mevcut olması KEİ üye-ülkeleri karşı karşıya kaldıkları problemleri ve ekonomik işbirliği sürecinin avantajlarını tam olarak kullanılması ile ilgili hedefe ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Derin insani acılar ve sosyal çalkantılar dışında söz konusu çatışmalar içine girmiş taraflar için büyük ekonomik yük teşkil etmektedir. Söz konusu çatışmalar sonrası ortaya bir sürü biri ötekisine bağlı ticari yasak, abluka, kesilmiş irtibat, kaybolmuş hayat, işgal edilmiş arazi, mecburi göçmenler ve çok kötü hayat şartları çıkmaktadır.
13. Belli ki istikrarsız siyasi atmosfer, çözüme kavuşturulmamış münakaşalar, haşat seviyesinin düşmesi, göçmenlerin ortaya çıkması, sınır anlaşmazlıkları ve bölgedeki diğer güvenlik problemleri normal ulusal ve bölgesel ekonomik faaliyetleri kökten vurmakta olup bölgeyi ilerleyen gelişme ve kalkınma açısından sakın olmayan ve belirsiz bir duruma getirmektedir. Yoksulluk genç ve kaliteli elemanları bölgeyi terk etmeye ve kendileri ve kendi aileleri için daha iyi hayat şartlarını aramak için başka ülkelere göç etmeye zorlamaktadır.
14. İstikrarsız bir bölge suç ve gayri kanuni faaliyetler için çok uygun ortam teşkil etmekte olup söz konusu gelişme sadece yerli ahalinin hayatını değil, komşu ülke ve bölgeleri de olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Suç grupları siyasi ve ekonomik istikrarsızlığı suç faaliyetlerinin daha aktif hale getirilmesi için istifade ediyorlar. Yolsuzluk ve daha iyi bir hayat vaatleri sayesinde insanlar suçlara ortak oluyor veya suçlara maruz kalıyorlar. Organize suç grupları arasında oldukça yüksek düzeyde uluslar arası çapta bir işbirliği söz konusudur. Hatta münakaşalara doğrudan iştirak etmeyen ülkeler de bölgesel istikrarsızlığın ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçlarından olumsuz bir şekilde etkilenmektedirler.
15. Organize suç, global ağlar aracılığı ile kendi ellerini her yere uzatarak gerek sayı açısından, gerek ise kalite açısından gelişmektedir. Suç grupları çoğu halde değişik suç faaliyetlerine karışmaktadırlar ve özellikle gayri yasal uyuşturucu ticaretine, gayri yasal göçe, insan ticaretine, gayri yasal mal ticaretine, üç kağıtçılığa ve mali suçların diğer biçimlerine. Organize suç gruplarının yasal ve gayri yasal faaliyetlerinin artarak biri birine karışması çok sağlam bir şekilde kökleşmiş uygulama haline gelmiştir. Suç faaliyetleri sonucu elde edilmiş olan paraların yasal ekonomiye sevk edilmesi ve ayrıca resmi kurumların suç maksadı ile geniş bir şekilde istifade edilmesi son yıllar içinde bölge ülkelerinde siyasi rahatsızlığın esas nedenlerinden birisidir.
16. Bütün dünyada organize suç ve uluslar arası terörizm arasında işbirliği artmış bulunmaktadır. Terörizmin son dalgalanması, boyutları ve çapı itibarı ile global bir karaktere sahip idi. Bütün kıtalardaki tüm ülkeleri sarsan en ciddi tehlike her hangi bir din, etnik grup veya coğrafi bölge ile ilişkisi olmayan uluslar arası terörizmin

ölümcül gücüdür. Terörizm, ulusal, bölgesel ve uluslar arası güvenlik için en önemli tehdit ve meydan okumayı teşkil etmektedir. Hepimiz dünyanın farklı ülkelerinde ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği üye-ülkelerinde sivil halka karşı yapılan kanlı saldırılar zincirinin şahitleri olmuştuk.

17. Terörizm ile mücadele, geniş işbirliği ve kapsamlı yaklaşım gerektiren karmaşık ve zor bir görevdir. Söz konusu yaklaşım siyasi, diplomatik, ekonomik ve mali tedbirler ihtiva etmektedir. Ancak, yakın zamanda ortaya konmuş inisiyatiflere rağmen KEİ üye-ülkelerinin çoğu ekonomik entegrasyon ve sınırların geçiş prosedürünün daha kolay hale gelmesi ile ilgili sınır bölgelerindeki suçların artması nedeni ile rahatsızlık duymaktadır.
18. Uluslararası terörizm KEİ'nin esas dokümanlarında bölgesel güvenlik ve istikrar için ana tehdit olarak nitelendirilmektedir. KEİ üye-devletleri, "KEİ üye-devletleri hükümetleri arasında suç ve özellikle suçun organize biçimleri ile mücadele konusunda işbirliğine ait Anlaşma" ve ayrıca "Terörizm ile mücadele konusuna ait ek Protokol" gibi belgeleri kabul ederek uluslar arası terörizm ile mücadeleye aktif bir şekilde katkılarda bulunuyorlar, bu konuda işbirliğinin derinleştirilmesine giderek, tehditler ile mücadele ederek ve daha etkin duruma gelmiş olan asayiş kurumlarının yardımı ile önleme tedbirlerini alıyorlar.

Uluslar arası işbirliği: bölgesel istikrar ve güvenliğe katkı

19. Globalleşmiş bir dünyada güvenlik ve kalkınma meseleleri etkin çok taraflı bir sisteme bağlıdır. Global barış ve güvenliği tehdit edebilecek her hangi bir tehdide gerekli şekilde cevap vermek için daha güçlü bir uluslar arası toplumun gelişmesini, iyi çalışan uluslar arası kurumların ve uygun bir uluslar arası düzenin sağlanması gerekmektedir.
20. Karadeniz bölgesi, Avrupa, Orta Doğu ve Orta Asya kavşağında bulunan transit bir alan ve bağlayıcı bir halka olmanın stratejik önemi itibarıyla transatlantik güvenlik açısından sürekli artmakta olan büyük bir öneme sahip olmaktadır. Bu bağlamda, Karadeniz bölgesindeki istikrar tüm Avrupa-Atlantik bölgesi için doğrudan etki yapacak öneme sahiptir.
21. Orta Asya ve Hazar Denizi bölgesinden gelen enerji güzergahlarına duyulan ve git gide artan ilgi Karadeniz bölgesindeki güvenliğin önemini artırmakta olup tüm bölgenin gelecekteki ekonomik ve siyasi gelişmesine büyük etki yapmaktadır. Şüphesiz ki böyle bir durum uluslar arası toplumun bölgedeki istikrarsızlığı ortadan kaldırmak ile ilgili niyetini daha da güçlendirmiştir.
22. Sunu da söylemek gerekir ki, Karadeniz bölgesi her zaman büyük devletlerin üstünlüğü sağlamaları için bir sahne olmuştur. Son yıllarda yeni dünya düzeninde görülen etki alanlarındaki değişim Karadeniz bölgesinde tamamen yeni bir ortamın kurulmasına yol açmış olup bölgenin geleceğini etkileyebilecek durumda olan siyasi, ekonomik ve askeri oyuncu sayısının artmasına da yol açmıştır.
23. Bölgede yapılan gayri yasal uyuşturucu ve insan ticaretinden başlayarak ve etnik münakaşalar, sınır problemleri ve demografik meselelere kadar Karadeniz bölgesinden kaynaklanan problemler Avrupa Birliği alanına da yayılabilir durumdadırlar. Avrupa Birliğinin genişleme sürecini göz önünde bulundurursak ve

bu yöndeki yakın gelecekle ilgili olan planları da dikkate alırsak bu tür meselelerin Avrupa Birliği açısından büyük bir öneme sahip olduklarını göre biliriz. Bu bağlamda Avrupa Birliği, söz konusu problemlerin üye-ülkelere etki yapmalarından önce büyümelerini önlemek amacıyla gereken yol ve metotları bulmak zorunda olup ayrıca yine Avrupa Birliği üye-ülkelerinin istikrarını zedeleyebilecek güvenlik problemleri de çözmek durumundadır.

24. 12 Aralık 2003 tarihinde Avrupa Birliği tarafından kabul edilmiş olan “Daha iyi bir dünyada güvenli Avrupa” başlığı altında güvenlik konusundaki Avrupa stratejisinde globalizasyon döneminde bile coğrafi ortamın direkt önemi vurgulanmakta olup Karadeniz Ekonomik İşbirliği üye-ülkeleri dahil olmak üzere komşu ülkeler ile işbirliği ve ortaklığı kapsayacak yapıcı işbirliği politikalarını ön gören yeni komşuluk stratejisinin acil şekilde hayata geçirilmesi için çağrıda bulunmaktadır. Söz konusu strateji bölgesel güvenlik ve istikrarın siyasi diyalog dahil olmak üzere daha sıkı bir pratik işbirliği kanalı ile yapılmasını ön görmektedir. Söz konusu siyasi diyalog ilk önce tehlikelerin ortadan kaldırılması ve güvenliğin elde edilmesine yapılacak kişisel ve kolektif katkıların güçlendirilmesi ile ilgili geniş önlemler paketinin hayata geçirilmesi ve uluslar arası toplumun terörizm, kitle imha silahların yayılması ve bölgesel münakaşalar ile mücadeleyi ön görmektedir.
25. Avrupa Birliği ve Kuzey Atlantik Anlaşması Teşkilatı yirmi birinci asrın Avrupa güvenliği mimarisinin iki ana direği niteliğini taşımaktadırlar. Söz konusu teşkilatların üyeleri olmayan KEİ üye ülkeleri Avrupa Birliği ve Kuzey Atlantik Anlaşması Teşkilatına üye olmak istemektedirler. Avrupa Birliği ve Kuzey Atlantik Anlaşması Teşkilatına üye olmanın büyük cazibesi aynı zamanda siyasi ve ekonomik istikrarın güçlenmesine yönelik iç reformların yapılması açısından önemli bir teşviktir.
26. NATO ile Karadeniz bölgesi ülkeleri ile olan ilişkiler sürekli olarak çeşitli düzeylere kadar genişlemekte ve gelişmektedir. Bu bağlamda Avrupa Atlantik Ortaklığı Konseyi (AAOK) ve “Barış için ortaklık” programları daha sıkı ilişkilerin kurulması için zemin teşkil edebilirler. Aynı zamanda Karadeniz bölgesi ülkelerinin ekonomik işbirliği esasına kurulmuş olan yoğun bölgesel işbirliğinin oluşturulmasına yönelik çabaları bölgesel güvenlik garantileri açısından büyük öneme sahip olmaya devam etmektedirler.
27. 28 Haziran 2004 yılı tarihinde İstanbul zirvesi esnasında kabul edilmiş olan NATO Bildirisinde Karadeniz bölgesinin Avrupa Atlantik güvenliği açısından büyük önem arz ettiği vurgulanmaktadır. Söz konusu bildiriye, kıyı ülkeler, müttefikler ve ortakların bölgedeki güvenlik ve istikrarın güçlenmesine daha büyük katkıyı vermeleri konusunda çaba sarf etmeye niyetli oldukları ve NATO’nun bölgesel işbirliğinin mevcut biçimlerinden istifade ederek söz konusu çabaların takviye edilmesi için tüm imkanları ele almaya hazır olduğu belirtilmektedir.
28. Tüm KEİ ülkelerinin üye oldukları Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Karadeniz bölgesinde önleyici diplomasi, münakaşaların önlenmesi, kriz durumlarının çözüme kavuşturulması ve münakaşa sonrası rehabilitasyonun esas kaynağı olarak faaliyet göstermektedir. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı misyonu ve münakaşalar bölgelerinde yapılan diğer operasyonların amacı güvenlik ve işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamaktır.

29. Hür ve demokratik Avrupa'nın savunması için kurulmuş olan Avrupa Konseyi insan haklarının kolektif garantisinin, demokrasinin ana prensiplerinin ve kanun üstünlüğünün sağlanması için faaliyet gösteren bir birlik haline gelmiştir. Avrupa Konseyi somut görevi ve yetkilerine uygun olarak Avrupa'da istikrar ve güvenliğin güçlendirilmesi için tedbirlerin alınması gerekmektedir.
30. Bölge devletlerinin, gerek tabiatları itibarı ile kapsamlı karakteristikleri açısından çok yönlü olan yeni problem ve tehlikelerle veya güvenliği tehdit eden geleneksel tehlikelerle karşı karşıya kaldığını bir gerçek olarak göz önünde bulundurur isek, Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Birliği, Kuzey Atlantik Anlaşması Teşkilatı (NATO), Batı Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi çerçevesinde faaliyet gösteren mevcut işbirliği mekanizmalarının genişletilmesi ve derinleştirilmesi gerekmektedir.
31. Alt bölgesel işbirliğinin gelişmesi, genel problemlerin tartışılması ve ortak çıkarların birleştirilmesi açısından çok uygun çerçeveler teklif etmektedir. Değişik bölgesel ve alt bölgesel inisiyatifler Avrupa coğrafyasında gelişen ortaklık ve işbirliği alanında önemli başarılar yol açmakta olup istikrar ve güvenliği peçinleştirmektedirler. Bu yüzden Güney-Doğu Avrupa'da işbirliği İnisiyatifi (SECI), Merkezi Avrupa İnisiyatifi (MAI), Güney-Doğu Avrupa'da İşbirliği Süreci (SEEC) ve Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) gibi Avrupa'nın bölgesel ve alt bölgesel teşkilat ve inisiyatifleri ile işbirliğinin güçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Yükümlülükler ve tedbirler

32. Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin geleceğe yönelik ekonomik gündemi çok taraflı ekonomik işbirliği için gereken yumuşak güvenlik tedbirler konusunda özel bir tutum sergilemekte olup Karadeniz bölgesi ülkelerinde organize suç, gayri yasal uyuşturucu ve silah ticareti, terörizm, yolsuzluk ve para aklaması ile mücadele ile ilgili somut görevler ön görmektedir.
33. Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin geleceğe yönelik ekonomik gündeminin hayata geçirilmesi yanı sıra Karadeniz ülkeleri arasında siyasi diyalog da genişlemektedir. KEİ kendi üyeleri için karşılıklı ekonomik çıkarlar adına daimi diyalog çerçevelerini ve işbirliği ruhunu kurabilme başarısını göstermiştir.
34. Ancak Karadeniz bölgesinde halen istikrarsızlık ve belirsizlik mevcut olmaya devam etmektedir. Halen gerginlik devam etmektedir. Çözümüne kavuşmamış olan münakaşalar, potansiyel kargaşalar, organize suç ve gayri yasal ticaret gibi gerçekler istikrarsızlığın kaynakları olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu nedenle, siyasi, ekonomik, sosyal, ekolojik ve diğer unsurları ihtiva eden yeni tehlikeleri göz önünde bulundurmak için geleneksel konsept ve yaklaşımların genişletilmesi gerekmektedir.
35. Ekonomik verimliliğin belirleyici bir unsur olduğundan KEİ Karadeniz ülkeleri için uygun bir platform olarak ortaya çıkmaktadır. Etkili çok taraflı işbirliği tüm Karadeniz bölgesi için istikrar ve barışın tesis edilmesi amacı ile kullanılan en uygun araçlardan biri haline gelebilir.
36. Bölgesel ekonomik işbirliğinin gereken bölgesel istikrar olmadan geçerli olamayacağı gerçeğinden hareket ederek, şu anda doğrudan siyasi meseleler ile belki de meşgul olmayan KEİ'nin ilerideki tarihlerde bölgesel boyut taşıyan istikrar

problemlerin çözüme kavuşturulması için gereken hukuki ve siyasi çerçeveleri oluşturabilecek durumda olduğu açıktır.

37. Komşular arasında gelişen sağlam ekonomik bağlantılar ve dostane ilişkiler değişik tartışmalı konuların çözüme kavuşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bir takım konular üzerinde sağlanan işbirliği ortamı kişisel temas ve karşılıklı anlayış sayesinde bölgesel güvenliğin gelişmesine yardımcı olmaktadır.
38. Gittikçe artan karşılıklı ekonomik bağımlılık devletleri yavaş yavaş işbirliğin daha etkili hale getirilmesi için daha açık yapmaktadır. Söz konusu işbirliği bölge halklarını refaha, istikrara, karşılıklı güvene, barışın sağlanması için şart olan fırsatlara götürmekte olup münakaşalara fırsat tanımamaktadır.
39. Bu bağlamda ortaklık ve işbirliğinin yeni anlamındaki gereken istikrar politikasının belirlemeye ve hayata geçirmeye devam etmeye ve geliştirmeye oldukça zaruri görülmektedir. Söz konusu ortaklık ve işbirliği siyasi ve ekonomik işbirliğinin daha yüksek seviyesine ve karşılıklı güvene dayanmaktadır.
40. KEİ'nin bölgedeki güvenlik ve istikrarın güçlendirilmesi ile ilgili katkısının derinleştirilmesine yönelik yol ve metotların incelenmesi için kurulmuş olan KEİ özel grubunun çalışma dokümanında KEİ ve diğer ilgili uluslar arası, bölgesel ve ulusal teşkilatlar arasında muhtemel işbirliğine yönelik tavsiyeler teklif edilmektedir. Söz konusu tavsiyeler aşağıdaki unsurları içermektedir: (1) ayrıca KEİ bölgesi güvenliği boyutu ile ilgili ek maddeleri içeren Karadeniz Ekonomik İşbirliği ve Avrupa Birliği arasındaki işbirliği Platformunun gözden geçirilmiş versiyonunun hazırlanması; (2) AGİT, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletlerin Avrupa için Ekonomik komisyonu, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği Konseyi (Genel dış siyaset ve güvenlik Yüksek Temsilcisi ofisi), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı, NATO, BDT İcra Kurulu, diğer ilgili uluslar arası, bölgesel ve alt bölgesel teşkilatlar ve değişik uluslararası mali kurumları ile KEİ'nin ve KEİ faaliyetlerinin genel tanıtımı ve gelecek işbirliğinin muhtemel yollarını araştırılması için yapılacak görüşmeler; (3) durumlara göre AGİT kuruluşları ile, yerlerdeki değişik kurum ve misyonlar ile ve ayrıca güvenlik ve istikrar konularında belirli yükümlülükler sahip olan diğer uluslar arası teşkilatlar ile düzenli bilgi ve dokümantasyon alış verişleri dahil olmak üzere daha istikrarlı çalışma ilişkilerinin kurulması; (4) KEİ üye-ülkelerinde uluslararası ilişkiler alanında uzmanlaşmış olan araştırma merkezleri ağının aşamalı aşamalı geliştirilmesi, ve ayrıca Karadeniz bölgesinde Avrupa ve diğer kıtaların ilgili kuruluşları ile birlikte ortak projelerin hayata geçirilmesi.

Ulusal parlamentoların rolü

41. Siyasi, ekonomik, ekolojik, sosyal ve kültürel alanlar ile ilgili meseleleri tartışarak bölgesel işbirliğini tamamlayan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi ortak birlik duygusu politikasını yürütür ve bu sayede mevcut kültürel, dinsel ve diğer farklılıkların işbirliğini frenlemesine değil, zenginleştirilmesine yardımcı olmaktadır.
42. Karadeniz'in barış, istikrar ve refah denizine dönüştürülmesi hedefi parlamentoların insan hakları ve esas hürriyetlerin korunması ve ayrıca bölgedeki istikrarı güçlendiren siyasi atmosferin iyileştirilmesi için seferber olmaları sayesinde hayata geçirilebilir.

43. Bölgede ortaklığın ve bütünleşmenin artırılmasına yönelik siyasi iradenin kuvvetlendirilmesi için Karadeniz ülkeleri parlamenterlerinin çabuk değişen bölge ortamı ile ilgili bilgilere ulaşma ihtiyaçları vardır. Bu durumda Asamble kendi üyelerinin daha kapsamlı bir biçimde bilgilendirilmesi için bölgedeki güncel konular üzerinde müzakerelerinin yapılmasına yardımcı olabilir ve bilgi derleme amaçlı heyetlerin gönderme yöntemini uygulayabilir.
44. Ulusal parlamentolar, gerek tüm Karadeniz bölgesinde, gerekse ayrı ayrı üye devlette demokratik gelişmeyi destekleyen ve istikrarı perçinleştiren gereken yasal değişiklikleri teklif etmek görevi ile ilgili önemli bir yükümlüğe sahiptirler.
45. Güvenlik ve istikrar ile ilgili meselenin Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi gündemine ilk kez alınmadığını da vurgulamak gerekir. 1995 yılında KEİPA, Bağımsız Devletler Topluluğu Parlamenterler Arası Asamblesi ile birlikte "Karadeniz bölgesinde barış ve istikrar" başlıklı bir seminer düzenledi ve ulusal parlamentoları kendi çabalarını mevcut münakaşaların çözüme kavuşturulması için gereken siyasi iradenin elde edilmesi konusunda seferber etmelerine çağırdı.
46. Bunun yanı sıra, 27-28 Eylül 2001 yılı tarihinde Tiflis'te yapılmış olan KEİPA Hukuki ve Siyasi İşler Komisyonu on sekizinci toplantısında "KEİPA üye-ülkeleri arasında ekonomik entegrasyon yolu ile siyasi istikrar alanında işbirliğinin geliştirilmesi" başlığı altında bir rapor ele alınmıştır ve söz konusu rapor esasında tavsiyeler kabul edilmiştir.
47. Parlamenterler, bölgesel ve uluslar arası parlamenter teşkilatların faaliyetlerine iştirak ederek daha sıkı bir işbirliği sayesinde güvenlik ve istikrarın sağlanması için kendi katkılarında bulunmalıdırlar. Bununla ilgili olarak KEİPA ve bu teşkilata üye olan ulusal parlamentoların Avrupa Parlamentosu, NATO Parlamenter Asamblesi, AGİT Parlamenter Asamblesi, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Bağımsız Devletler Topluluğu Parlamenterler Arası Asamblesi gibi Avrupa parlamenter teşkilatları ile yürüttükleri işbirliği şüphesiz ki demokratik gelişme ve bölgesel istikrar ve güvenliğin korunmasına yönelik ortak çaba ve faaliyetlere yapılması gereken yapıcı katkı için bir yol çizecektir.

III. SON NOTLAR

48. KEİ bölgesinde genel istikrara giden yol yapıcı diyalog ve işbirliği üzerinden çizilebilir. İşbirliğinin gelişmesi KEİ bölgesi ve onun dışındaki ülkelerin daha iyi gelecek adına birlik ve beraberliğin elde edilmesine yönelik etkin politikanın esas şartıdır.
49. Barış ve refahı sadece ayrı ayrı ülkeler tarafından kendi yükümlülüklerini yerine getirmeleri yoluyla değil, aynı zamanda bu ülkeler halklarının katkıları ile de elde edilmesinin mümkün olabileceğini göz önünde bulundurarak, Parlamenter Asamble, parlamenter diplomasiden istifade ederek, bölgede hürriyet ve demokrasinin perçinleştirilmesi ve sağlam bir istikrarın sağlanması adına güvene doğru giden yolu çizmek için kendi çabalarını daha etkin bir hale getirmelidir.

50. KEİ üye ülkeleri parlamento ve hükümetleri, Karadeniz Ekonomik İşbirliğinin ortak hedeflerinin elde edilmesi adına üye ülkeleri arasında daha sıkı bir bağlantılar kurarak barış, güvenlik ve istikrarın tesis edilmesi amacı ile ileride de kendi imkanlarından Karadeniz bölgesinde ekonomik işbirliğinin teşvik edilmesi için istifade etmelidirler.
51. Global tehlikelerin bölgesel güvenliği olumsuz şekilde etkilediklerinden dolayı KEİ üye devletleri barış ve istikrar adına gereken tedbirlerin hayata geçirilmesi sayesinde uluslar arası işbirliğinin gelişmesinde daha önemli bir rol oynamalıdır.